

Posudek oponenta diplomové práce

Jméno diplomanta: Jaromír Pumr

Téma a rozsah práce: **Soudcovský aktivismus**, 183 011 znaků

Datum odevzdání práce: 29. května 2018

Diplomová práce Jaromíra Pumra *Soudcovský aktivismus* se věnuje mimořádně důležitému, aktuálnímu a zároveň obtížnému tématu. Diplomant se na začátku třetí kapitoly snaží s pomocí řady titulů české i zahraniční literatury dobrat vlastnímu vymezení pojmu soudcovského aktivismu a pak dále v kapitole 3.4 identifikovat rozhodnutí Ústavního soudu, Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu, která lze považovat za aktivistická. První a druhá kapitola zasazují toto téma do širší diskuse o pojmu a významu dělby moci; i zde diplomant nabízí originální myšlenky. Ačkoli se níže k některým diplomantovým pojmovým vymezením a k označení některých konkrétních soudních rozhodnutí za aktivistická budu stavět kriticky, rozhodně oceňuji, že se diplomant do tohoto obtížného tématu pustil a že se pokusil nabídnout vlastní, neotřelý pohled.

Jednotlivé poznámky a připomínky:

Str. 6: Spíše kvůli přesnosti bych za základní znak demokracie považoval spíše suverenitu lidu a vládu lidu jako vládu většiny, nikoli dělbu moci.

Str. 12: K porovnání moderní koncepce dělby moci podle Montesquieua a starších dělení moci podle Aristotela a dalších doporučuji text Martina Kolouška *Dělba moci mezi Aristotelem, Johnem Lockem a baronem de Montesquieu* ze sborníku Ústavní rámec politiky z roku 2014. Přijde mi, že zatímco pro starší autory je důležité funkční dělení moci, k němuž se přiklání i diplomant (srov. zejm. originálně široké pojetí dělby moci na str. 25 a závěrečnou úvahu na str. 86), pro moderní koncept Montesquieuův je přece jen určující ochrana před tyranskou kumulací moci v jedné ruce. Nezávislost moci je nutným a důležitým prvkem moderního konceptu dělby moci (opačně diplomant na str. 29).

Str. 19–21: Hledání různých účelů dělby moci je přínosné, přesto bych ale trval na tom, že původní Montesquieuův účel, tj. ochrana před tyraní kumulované moci, je stále klíčový. Nesouhlasím s tvrzením v pozn. 68, že upřednostnění účelu spočívajícího v ochraně demokratického právního státu je kosmetická změna, je to významný posun.

Str. 24: Koncept dělby moci je spíše z 18. století; započítáme-li i Johna Locka, pak z konce 17. století.

Str. 25: Přesněji „Nejvyššího kontrolního úřadu“.

Str. 34: Pro pojem legitimacy lze najít lepší zdroje než sborník sociální patologie.

Str. 35: Duchaplný citát Benjamina Franklina by bylo dobré opatřit zdrojem.

Str. 38–42: Diplomant dobře shrnuje různá vymezení soudcovského aktivismu od českých i zahraničních autorů, bylo by ale dobré, kdyby se na závěr k některému jasněji přiklonil, případně formuloval své vymezení. Připouštím, že definovat soudcovský aktivismus je extrémně obtížné. Z nabízených definic je mi asi nejbližší ta od Keenana Kmiece. Já bych za soudcovský aktivismus považoval jednak takové rozhodování soudů, kterým si soudy uzurpují pravomoci, které jim nepřísluší, jednak výklad některých ustanovení či principů jdoucí nad text i účel zákona (ústavy, mezinárodní smlouvy) do té míry, že už se soud zjevně staví do role normotvůrce. Při tomto vymezení bych ale řadu diplomantem uváděných případů jako projev soudcovského aktivismu nehodnotil, ani rozhodnutí Nejvyššího soudu k formě notářského zápisu u plné moci k právnímu jednání, jež má mít formu notářského zápisu, ani formalistické rozhodování obecných soudů.

Str. 51: Nemyslím, že právní kultura akcentující principy, hodnoty a lidská práva, je nutně přirozenoprávní.

Str. 53: Neztotožňuji se s pesimistickým tvrzením, že v ČR neexistuje systém brzd, který by politický tlak na soudy a soudce mírnil.

Str. 54: Z uvedeného mi nevyplývá, že český systém kárného stíhání je neefektivní, 2 % odvolání z funkce soudce a 10 % rezignací není tak málo.

Str. 55: Nemyslím, že publikací o soudcovracii je málo. Vedle řady děl okruhu autorů kolem pražské katedry politologie a sociologie zvláště doporučuji knihu Smékal, H.; Pospíšil, I.: Soudcovracie, nebo judicializace politiky? Vztah práva a politiky (nejen) v časech krize, Brno 2013.

Str. 58: Rütters je Bernd.

Str. 66–72: Velmi oceňuji snahu hledat a analyzovat kontroverzní soudní rozhodnutí, diplomant skutečně našel mnoho případů hodných zamyšlení. Z výše uvedených důvodů bych ale řadu zmíněných případů za projev soudcovského aktivismu nepovažoval. Nález Pl. ÚS 2/10 je pouhé promítnutí ústavního pravidla o veřejném vyhlášení rozsudků do výkladu informačního zákona. U nálezu Pl. ÚS 26/16 bych zdůraznil, že disent Milady Tomkové kritizuje aktivismus pouze ve vztahu ke zrušení § 37 odst. 1 písm. b) zákona o EET. Nález Pl. ÚS 21/14 mi přijde spíš zdrženlivý, když Ústavní soud i přes jisté vady legislativního procesu upřednostnil šetření vůle demokratického zákonodárce. U nálezu Pl. ÚS 7/15 bych případný aktivismus hledal na jiném místě; Ústavní soud podle mě dobře zdůvodnil, proč je § 13 odst. 2 zákona o registrovaném partnerství diskriminační, je ovšem otázka, zda pasáž o lidské důstojnosti není pro řešení problému nadbytečná. Zato u nálezů Pl. ÚS 36/11 a Pl. ÚS 8/07 se s diplomantovou kritikou Ústavního soudu zcela ztotožňuji.

Str. 77: Ke střetům mezi obecnými soudy a Ústavním soudem ještě dodávám spor o platy soudců a z devadesátých let spor o *ne bis in idem* u odpíračů vojenské služby.

Str. 79: Jak je správně zmíněno v poznámce pod čarou, interpretaci poslanecké imunity Nejvyšším soudem v rozhodnutí 3 Tcu 77/2013 zrovna za žádoucí nepovažuji.

Str. 79: Doktrína bývá častěji označována slovy *self restraint*.

Str. 81–83: Ne každé chybné rozhodnutí je aktivistické, např. rozhodnutí o jízdě bez platné jízdenky. Také bych za aktivistická nepovažoval přehnaně formalistická rozhodnutí nebo rozhodnutí odepírající spravedlnost, to je podle mě jiný typ vady, čili v závěru na str. 85 bych za soudcovský aktivismus považoval méně typů případů.

Str. 84: Námitka v pozn. 274 je částečně mírněna tím, že v kárných senátech NSS sedí i nesoudci.

Str. 87: Požadavek, že odůvodnění soudního rozhodnutí bude prosto politické diskuse, bych nevznášel. Nedávno odevzdaná disertační práce Zuzany Vikarské *Politická role soudů a soudců v evropském a srovnávacím kontextu* přesvědčivě argumentuje, že to není možné.

Str. 87: Tvrzení, že neexistuje interní kontrola rychlosti a způsobu práce soudců se spisy by mělo být ozdrojováno; spíš mám za to, že existuje.

V rámci obhajoby by diplomant mohl nabídnout vymezení soudcovského aktivismu, ke kterému se on osobně přiklání, podpořit je svými argumenty a případně i aplikovat na své (popř. i jiné) příklady z judikatury.

Práce se nevyvarovala některých gramatických chyb, celkově ale je zpracována na slušné úrovni i po formální stránce. Rozhodnutí Ústavního soudu by měla být citována jednotně, přičemž v poslední době se jednoznačně prosazuje jejich citování pomocí spisové značky. Práce se opírá o velmi rozsáhlý soubor české a zvláště zahraniční literatury, v míře u diplomových prací až neobvyklé. Některé odkazy by mohly být přesnější, např. by mohl být identifikován konkrétní autor pasáže citované z kolektivního díla.

Práce je zajímavá, originální a inspirativní. Doporučuji ji k obhajobě a předběžně navrhuji klasifikační stupeň **velmi dobře**.

V Praze dne 11. června 2018

Doc. JUDr. PhDr. Jan Wintř, Ph.D.